

PAPER DETAILS

TITLE: KONVANSİYONEL SIGORTA KULLANICILARININ KATILIM SIGORTACILIK SISTEMINE
YÖNELİK ALGI DÜZEYLERİ

AUTHORS: Cahit AYDEMİR,İshak TURGUT

PAGES: 551-566

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1994364>

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/ Research Article

KONVANSİYONEL SİGORTA KULLANICILARININ KATILIM SİGORTACILIK SİSTEMİNE YÖNELİK ALGI DÜZEYLERİ¹

Cahit AYDEMİR²

İshak TURĞUT³

Öz

Katılım sigortacılığı, İslam hukukuna uygun bir model olarak sunulmuştur. İslam hukukuna uygun olan bu sigortacılık sistemi günümüzde İslam ülkelerinde olduğu kadar Avrupa ülkelerinde de uygulanan alternatif bir sigorta modeli haline gelmiştir. Modelin Türkiye’de uygulanmaya başlanması ise ilk kez 2010 yılında Neova Sigorta şirketi ile başlamıştır. Bu çalışmada ortaya konulan iddia; İslam’ın, sigortacılık sistemine dair mülkiyet ile ilgili ilkelerini ortaya koymak ve İslamiyet’in sunduğu sigortacılık sistemini mevcut durumun, kapitalist uygulamalarına kıyasla insana huzur, güven ortamı sağlamak ve hayatını kolaylaştırma noktasında daha tutarlı ve daha yararlı sonuçlar doğurabileceğidir. Ortaya konulan iddiaların doğruluğunu araştırmak için anket yöntemi uygulanmıştır. Elde edilen sonuca göre; muvakkat dünya hayatında mülkiyetlerin, güvence altına alınması ve bütün şartların İslam hukukuna uygun bir model ile sağlamak anlayışı ortaya konulmuştur. Ebedi olan ahiret hayatını kazanmak gayesi ile bir emanetçi algısı güdülerek, mülkiyet hukukunu gözetecek bir şekilde İslam hukukunun ışığında, uygun bir sigorta sisteminin var olması gerektiği düşüncesinin ağır bastığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Sigortacılığı, Sigortacılık, Algı, Düzce

PERCEPTION LEVELS ON CONVENTIONAL INSURANCE USERS REGARDING PARTICIPATION INSURANCE SYSTEM

Abstract

Participation insurance (Takaful) is a model based on mutual guarantee understanding. Participation insurance has emerged under the leadership of countries such as Sudan and Malaysia. This insurance system, which is in compliance with Islamic law, has become an alternative insurance model applied in European countries as well as in Islamic countries. The implementation of the model in Turkey started for the first time in 2010 with Neova Insurance Company has been applied. The claim put forward in this study is to reveal the principles of ownership of the insurance system of Islam and the current situation of the insurance system offered by Islam that can produce more consistent and more beneficial results in terms of providing peace, security and facilitating people's lives compared to capitalist practices. Questionnaire method was applied to investigate the accuracy of the claims. According to the result the concept of securing the properties in temporary world life and providing all conditions with a model in accordance with Islamic law has been put forward. It has been concluded that the idea that an appropriate insurance system should exist in the light of Islamic law in a way that will take care of property law, by pursuing the perception of a trustee with the aim of earning the eternal hereafter life.

Keywords: Participation Insurance, Insurance, Perception, Düzce

¹Bu çalışma ikinci yazarın “Sigorta Yaptıran Bireylerin Tekafül Uygulamalarına Yönelik Bakış Açıları” adlı Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

²Prof. Dr., Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi, cahitaydemir@duzce.edu.tr, Düzce, Türkiye, Orcid: 0000-0002-9911-8281

³Yüksek Lisans, SGK Erzincan İl Müdürlüğü, ishakturgut2381@gmail.com, Erzincan, Türkiye, Orcid: 0000-0002-3270-7321

Bu Yavına Atıfta Bulunmak İçin/Cite as: Aydemir, C. & Turğut, İ. (2021). Konvansiyonel Sigorta Kullanıcılarının Katılım Sigortacılık Sistemine Yönelik Algı Düzeyleri, *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 551-566

Giriş

Sigorta, insanoğlunun kendini güvende hissetme amacıyla oluşturulmuş bir sistemdir. Bireyler, geleceğin ne tür tehlikeler ve riskler getireceğini tahmin edemediklerinden dolayı oluşması muhtemel risklere karşı kendilerini güvene almak isterler. İnsanlar tehlikelerin ve risklerin finansal veya hayati olumsuz etkilerinden korunmak amacıyla çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu yöntemler kimi zaman bireysel faaliyetlerden, kimi zaman da bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu faaliyetlerden oluşmaktadır (Aslan, 2015: 1-94). Bu bağlamda karşılaşılabilecekleri zararları telafi etme ve olası riskleri bertaraf etme çabası, eskiden beri var olan bir arayıştır. Bu arayış, zaman içerisinde risklerle ve zararlarla karşı karşıya gelen bireylerin bir dayanışma içerisinde zararlarını en az miktara indirmeyi amaçlamıştır. Bu amaç, gelişen ve değişen toplumsal hayatımızda, risklerin çeşit ve sayıca artması, buna yönelik çözüm arayışlarını da gündeme getirmiştir. Sigorta, geçmişten günümüze kadar bu çözüm ve arayışların ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Çünkü aynı risk ve zarara uğrayan insanların dayanışma içerisinde olması gerekmektedir. Bu gereklilik doğrultusunda, sigortacılık kavramını zamanla bireylerin bir araya gelmesiyle hayatlarına ve mallarına karşı oluşabilecek risklere karşı dayanışma içerisinde olma isteği ve ihtiyacı, doğurmuştur. Bundan dolayı sigortacılık kavramının gelişmesi, beraberinde “Katılım sigortacılık” kavramını da ortaya çıkarmıştır.

Çalışmada, Türkiye’de 2010 yılında ilk faaliyetlerine başlayan katılım sigortacılığı sektörünün gelişimi ele alınmıştır. Buna göre Katılım sigortacılığına yönelik algı düzeyi ölçmek amacıyla Katılım sigortacılığının mevcut durumu hususunda genel bir çerçeve çizilmiştir.

1. KATILIM SİGORTACILIĞI KAVRAMI

Katılım sigortacılığı, karşılıklı güven, dayanışma gibi anlamlarda kullanılmakta (Hammad, 1996) ve Arapça ’da “garanti altına almak” veya “sorumluluk üstlenmek” gibi anlamlarda kullanılmaktadır (Suzanne White, 2010: 18). Katılım sigortacılığında katılımcıları risklere karşı koruyabilmek için sigortalı ve sigortacı arasında bir sözleşmenin yapılması gerekmektedir. Bu sözleşmenin temel prensipleri, bir havuz oluşturulması ve ihtiyaç halinde grup üyelerinin birbirlerine (Obaidullah, 2005: 124-125) tekeffül yani kefil olarak yardımlaşması esasına dayanmaktadır (TDK, 2021).

Katılım sigortacılığı, temelde kardeşlik, yardımseverlik, sorumluluk, samimiyet gibi ilkelere bağlıdır. Bu ilkelerden hareketle muhtemel risklere karşı önlem almak için katılımcılar tarafından oluşturulmuş havuzda para biriktirilmektedir. Biriktirilen bu para herhangi bir riskin yaşanması halinde kullanılıp fazlası grup üyeleri arasında paylaştırılmaktadır. Katılım sigortacılığının işleyişinde sadaka ve teberruunun verilmesi kumar ya da sebepsiz zenginleşmeyi önlediği için konvansiyonel sigorta sisteminden ayrılmaktadır (Parlakkaya, 2015: 61-86).

Hammurabi kanunları, 1800’lü yıllarda sigortacılıkta bilinen en eski yasal düzenlemelerdir. Bu düzenlemeler, ilk olarak ticaret yollarında tüccarların saldırıya uğramaları sunucunda oluşan zararı tazmin etmek için oluşturulmuştur. 1800’lü yıllardan günümüze kadar sigorta sisteminde meydana gelen tarihsel sıralamaya bakıldığında, ilk sigorta akdinin Cenevizler tarafından uygulandığı görülmektedir. İspanyollar sigorta ile ilgili ilk yasal düzenlemeyi yapmışlardır. Barselona Fermanı, kanuni mevzuat noktasında ilk olma özelliğini taşımaktadır. Selçuklularda “Derbent Teşkilatı” Osmanlıda ise “Ahilik Teşkilatı” sigortacılığın ilk örnekleri sayılmaktadır. İlk sigorta acenteleri, 1870 yılında İstanbul Beyoğlu’nda çıkan yangın sonucunda büyük çaplı maddi

hasar oluşması ile kurulmuştur. “Osmanlı Umum Sigortası” ilk yerli sigorta şirketi olarak bilinmektedir (Üstün, 2014: 35-84).

Konvansiyonel sigortaya paralel olarak ortaya çıkan Katılım sigortacılığı, dünyada ilk olarak Sudan’da başlamıştır. Gelişmişlik bakımından ise Malezya en üst sırada yer almaktadır. Malezya’da kayıtlı Katılım sigorta şirketi 2016 yılında 12 olarak tespit edilmiştir (Katılım Sigorta Primer, 2016).

Katılım sigortacılığı; faizsiz sigorta, İslam hukukuna uygun sigorta olarak farklı isimlerle adlandırılmaktadır. Bu gibi isimlendirmelerin temelinde faizin olmaması yatmaktadır. Çünkü faiz, Kuran-ı Kerim’de aşağıdaki ayetler örnek gösterilerek haram kılınmıştır. Bunlar:

- Rum 30/39 ayetlerine göre ‘*Faizin, Allah katında bereketsiz bir kazanç olduğu, malı arttırmayıp tersine bereketi giderdiği bildirilmiş; buna karşılık Allah rızası için verilen zekâtın malı arttıracığı*’ vurgulanmıştır. Burada faiz hakkında, kişinin malında bereketsizliğe sebep olduğu ve aynı zamanda zekâtı verilen bir malın bereketinin arttığı açık bir şekilde vurgulanmaktadır.
- Nisâ süresinin 160-161. ayetlerinde, faizin ‘*Yahudilere haram kılınmış olmasına rağmen onların bunu helâl sayarak alıp vermeye devam etmeleri yüzünden birçok cezaya çarptırıldıkları haber verilmiş*’ ve bu şekilde yine faiz kesin bir dille yasaklanmıştır.

Mudarebe, bir tarafın emek diğer tarafın ise sermayenin ortaya konulmasıyla oluşan ortaklık olarak ifade edilmektedir (Kassim, 2008). Bu ortaklık modelinde, emek harcayan kişi (sigortacı)belli oranda kâra ortak olup, zarara ise ortak olmamaktadır. Ancak sermayeyi ortaya koyan kişi (sigortalı) hem kâra hem de zarara ortak olmaktadır. Mudarebede ortaklık süreci boyunca oluşan her türlü gider, toplanan fondan düşürülmektedir. Düşürülen miktardan geriye kalan tutar ise katılımcılar arasında pay edilmektedir (Yanpar, 2011).

Wakalah, poliçe sahiplerinin yetkilerini sadece bir kişiye verme durumuna verilen isimdir. Tüm yetkiyi kabul eden kişiye, katılım sigorta faaliyeti için oluşturulan fondan belli miktarda emeğinin karşılığı verilmektedir (<http://www.bnm.gov.mv/files/>).

Wakf, Türkçe ‘de kullanılan ‘vakıf’ kelimesi ile eş anlamda kullanılmaktadır. Wakf, sigorta faaliyetinin yapıldığı süre boyunca her türlü birikimin yapıldığı yerdir. Burada yapılan birikimler grup üyelerinin rızaları olması halinde yoksullar, cami personelleri, dini okullar, öksüz ve yetimler ve hastanelerin bakımı için kullanılmaktadır (Ünal, 2019: 1-91). Wakalah sistemi ile benzer olarak bir fon oluşturulmakta ve grup üyeleri arasında belirlenen bir kişiye bütün yetkiler verilmektedir.

Mudarip, gitmek, uzaklaşmak, rızık peşinde koşmak gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Başka bir tanıma göre, oluşturulan emek-sermaye ortaklığıdır. Bu sermaye ortaklığında sermaye sahibine "Rabbü'l-Mâl" denir (<https://sorularlaislamiyet.com>).

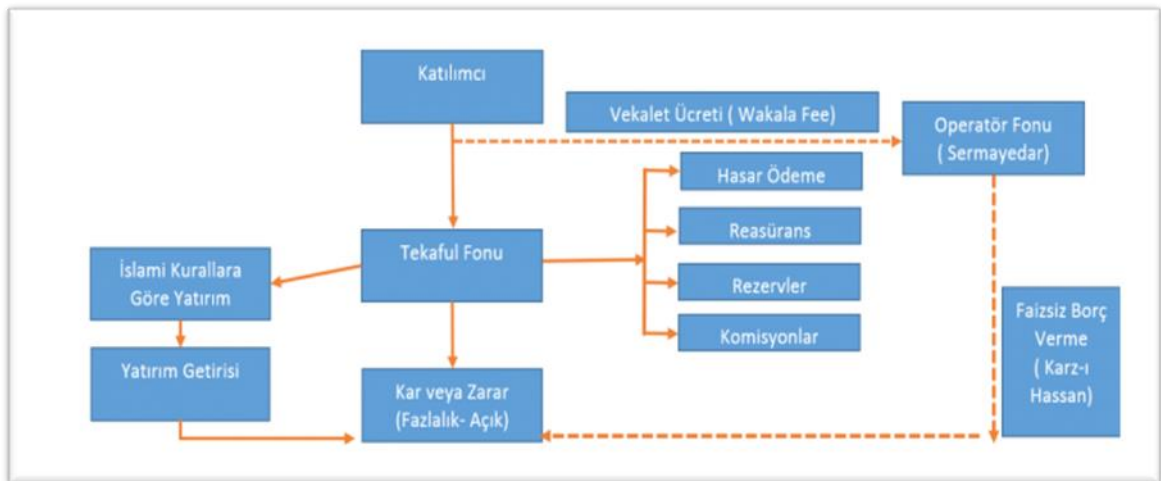
Rabbu'l Mal, sermaye sahibi, mal sahibi anlamına gelmektedir. Sigorta faaliyetinin gerçekleştirilebilmesi için hem sigortalıya hem de sigortacıya ihtiyaç duyulmaktadır (<http://www.tkbb.org.tr>). Bundan dolayı Rabbu'l mal kavramı, sigortalı ve sigortacının oluşturduğu ortaklık olarak da bilinmektedir.

1.1. Katılım Sigortacılığında Uygulanan Yöntem ve İşleyiş

Katılım sigortacılığı, konvansiyonel sigorta sisteminde olduğu gibi Hayat ve Hayat dışı sigorta olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır (<https://www.tsb.org.tr>). Hayat Sigortası grubunda; hayat sigortası, evlilik ve doğum sigortası, yatırım fonlu sigorta, sermaye itfa sigortası, kaza sigortası, hastalık ve sağlık sigortası yer almaktadır. Genel Katılım sigortası grubu; kara araçları sigortası, hava araçları sigortası, raylı araçlar sigortası, su araçları sigortası, yangın sigortası, doğal afet sigortası, kara araçları sorumluluk sigortası, hava araçları sorumluluk sigortası ve su araçları sorumluluk sigortası, kredi sigortası, emniyeti suiistimal sigortası, finansal kayıplar sigortası, hukuksal koruma sigortasından oluşmaktadır (<https://www.tsb.org.tr>).

Katılım finans kuruluşları için Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (AAOIFI) 'nun 26 nolu standardına göre Katılım sigortacılığı belirli risklerle karşı, İslam hukukuna uygun bir sigorta ile bireyler risklere karşı kendini güvence altına almaktadır (AAOIFI, 2012: 523). Bu sigorta sistemi, yapı olarak günümüzde kullanılan sigorta sistemine paralel bir anlayışla hareket etmektedir. Hatta Numan İbn-i Beşir'den (r.a.) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu: *“Müminler birbirlerini sevmekte, birbirlerine acımakta ve birbirlerini korumakta bir vücuda benzerler. Vücudun bir uzvu hasta olduğu zaman, diğer uzuvlar da bu sebeple uykusuzluğa ve ateşli hastalığa tutulurlar.”* Numan İbn-i Beşir (r.a.)'den rivayet edilen bu Hadis-i Şeriften, katılım sigortacılığının işleyişine de dikkat çekmek adına grupların oluşturulması ve bu grup üyelerinden birbirlerine bir zarar gelmesi halinde üyelerin oluşturduğu ortak fon ile zararın tazmin edilmesi esasları ortaya çıkmaktadır.

Katılım sigortacılığı; prim toplanması ve primlerin farklı yatırımlar ile değerlendirilmesi gibi faktörlerden dolayı Konvansiyonel sigorta sistemine benzemektedir. Katılım sigortacılığının işleyişi Şekil 1'deki gibidir.

Şekil 1. Katılım Sigortacılığının İşleyişi

Kaynak: Jamalden, 2012: 317

Şekil 1'e göre Katılım sigortacılığının işleyişinde katılımcı, öncelikle sigortacıya yani sermayedar olan kişiye vekâlet ücreti öder. Sermayedar olan kişi de bu ücreti İslam hukukuna uygun bir yatırım aracında değerlendirir.

Katılım sigortacılığının işleyişinde uygulanan modeller ülkelerin ihtiyaçlarına göre değişmektedir. Katılım sigortacılığı uygulanmasında beş ayrı model söz konusudur. Bu modeller arasında, Mudarebe (Kar Paylaşımı) modeli, Vekâlet- Vakıf modeli, Karma modeli, Hibrit modeli (Mudarabe ve Vekâlet modeli), Wakalah modeli yer almaktadır (Ahmad vd., 2010: 1-17).

Mudarebe (Kâr Paylaşımı) Modeli: Mudarebe, işletme ve sermaye ile birlikte oluşturulan ortaklığa denir (<http://www.tkbb.org.tr>). Bu ortaklıkta sermaye sahibi, sözleşmesinin içeriğine göre değişkenlik gösteren kâr ve zarardan sorumludur. Mudarebe modeline göre katılımcıların katkıları ile oluşturulan fonda biriktirilen para, İslam hukukuna uygun bir yatırım aracında değerlendirilir. Fonda oluşan fon fazlası ‘şirket pay sahipleri fonu’ adı altında biriktirilmektedir.

Vekâlet- Vakıf Modeli: Vekâlet-Vakıf modeli, 1990 yılında uygulanmaya başlanmış ve en yaygın kullanılan Katılım sigorta modelidir. Bu modelin Mudarebe modelinden farkı, katılımcıların katkılarının doğrudan İslam hukukuna uygun yatırım araçlarında değerlendirilmesidir. Vekâlet Katılım sigorta modelinde vekâlet ücreti şirket pay sahipleri fonu adı altında değerlendirilmekte olup, risk gerçekleşmesi durumunda riskten doğan zarar biriktirilen fondan tazmin edilmektedir (Jameldeen, 2012).

Karma Modeli: Karma modeli, Vekâlet ve Mudarebe sistemlerinin karışımı ile meydana gelmiş bir katılım modelidir. Bu model, Katılım sigortacılığında en çok kullanılan modeller arasında yer almakta ve özellikle Ortadoğu ülkelerinde kullanılmaktadır (Tolefat, 2013: 1-256). Bu model işleyiş olarak diğer Katılım sigorta modellerine benzemektedir.

Hibrit Modeli (Mudarebe ve Vekâlet Modeli): Bu modele göre şirketin alacağı ücret, akit yapılırken belirlenir. Bütün giderler/masraflar, şirketin alacağı ücretten karşılanır ve bu ücretin yetmediği durumlarda şirket sahipleri bu eksikliği kendileri karşılar. Giderler/Masraflar, alınan ücretten düşürülmesi ve Mudarebe usulüyle gerçekleştirilen yatırım gelirlerinden şirketin payına eklenmesi sonucu şirketin kazancı ortaya çıkar. Havuzda kalan miktar ise poliçe sahiplerine dağıtılır ve şirket herhangi bir pay alamaz. Ayrıca Hibrit modelinde yatırım gelirlerinden de şirket herhangi bir pay alamaz (http://tekaful.net/?page_id=438).

Wakalah Modeli: Wakalah modelinde sigorta şirketi bir vakıf veya bit bağış kurumu oluşturmaktadır. Katılımcılar tarafından kurulan bu vakıf, kendi bünyesinde biriktirilen fona katkıda bulunmaktadır. Katılım sigorta şirketi, poliçe sahiplerine bütün hasarları ödedikten sonra artan paradan pay alabilmektedir (http://tekaful.net/?page_id=438).

1.2. Katılım Sigorta Sisteminin Türkiye’de Uygulanabilirliğinin Analizi

Türkiye’de, TÜİK verilerine göre 2021 yılında toplam nüfusun %99’u İslam dinine mensuptur. Buna bağlı olarak hem nüfusun büyük çoğunluğunun İslam dinine mensup olması hem de İslam hukukuna göre faizin haram kılınması, faizsiz bir sistem ile yürütülen katılım sigortacılığının hızlı bir şekilde benimsenmesine neden olmuştur. Dolayısıyla Katılım sigortacılığının toplumda yaygın bir şekilde kabul edilmesine neden olmaktadır (Dalkılıç, 2014: 39-53). Çünkü Katılım bankacılığı, Katılım sigorta ürünlerinin kullanıcılara ulaştırılmasında en yaygın dağıtım kanalı olarak kabul edilmektedir.

Katılım sigorta, Türkiye’de ilk kez 2010 yılında uygulanmıştır. Katılım sigortacılığı alanında geçmişinin yeni olmasından dolayı birtakım problemler ortaya çıkmaktadır (Turgut, 2020: 58). Bu problemler:

- T.C. Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Katılım sigorta sistemini destekler nitelikte olan çalışmalar yeterli düzeyde olmamakta ve dini hassasiyetleri olan bireylere yeterli düzeyde tanıtım yapılmamaktadır (Altıntaş, 2016: 134).
- Konvansiyonel sigortacılık ile Katılım sigortacılığı arasında kavramsal farklılıklar bulunmasına rağmen, Katılım sigorta sisteminin konvansiyonel sigorta kanunu ile beraber değerlendirilmesi, sistemin gelişimini sınırlandırmaktadır (Sezal, 2017: 1162).
- Tüketiciler, konu ile alakalı yeterli bir bilgi birikimine sahip değildir.
- Tüketicileri bilinçlendirmek adına yeterli düzeyde kamu spotlarının yayınlanmamış olmasından ötürü katılım sigortacılık bilinci oluşmamıştır.
- Türkiye’de finansal okur-yazarlık sorunun olmasından dolayı sektördeki gelişmeler doğru okunamamaktadır (BDDK, 2013:1-120).
- Katılım sigortacılık sisteminin akademik çerçevede değerlendirilmesi yeterli düzeyde olmamakta ve gelişimi adına yapılan/yapılacak olan çalışmalar yetersiz olmaktadır. Bundan dolayı üniversitelerde bu alanda derslerin verilmesi gerekmektedir (Turgut, 2020: 82).

Katılım sigorta faaliyeti yapmak isteyen şirketler için, Türkiye’de büyük bir miktarda bir sermaye şartı yoktur. Çünkü 5684 Sayılı Sigortacılık kanununa göre Katılım sigortacılığının yürütülebilmesi için, sadece anonim şirket veya kooperatif şirket halinde örgütlenmek yeterli görülmektedir. Dolayısıyla en düşük tutarda sermayenin olması yasal olarak yeterli görülmektedir (http://Katılım.net/?page_id=43).

Yeterli görülen sermaye tutarı ile beraber Katılım sigortacılığı yönetmeliğinde belirtilen kâr iadesini yapabilme işlemi, Ağustos 2007 tarihinde Resmî Gazete ’de yayınlanmıştır. Bu yönetmelik ile uygun muhasebe ve hesap planı oluşturulmuştur. Söz konusu hesap planında primler, faiz ile değerlendirilmemektedir. Ancak 7397 Sayılı Sigorta Murakabe Kanununda bankaların teminat vermelerini zorunlu kılmıştır. Bu da faizin sigorta şirketleri için ister istemez var olması anlamına gelmektedir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile beraber, “Katılım Bankaları” hüviyetini almaları da bu zorunluluğu ortadan kaldırmıştır (http://Katılım.net/?page_id=43). Katılım sigortacılığı uygulaması, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile beraber Türkiye’de ilk olarak NEOVA AŞ tarafından 2010 yılında uygulanmaya başlanmıştır (http://Katılım.net/?page_id=43).

1.3. Türkiye’de ve Dünyada Uygulanan Katılım Sigorta Sistemlerinin Kıyaslaması

Türkiye, 2020 yılı TÜİK verilerine göre %99’u Müslüman nüfusa sahip bir ülkedir. Müslüman oranının bu kadar yüksek olması beraberinde sigorta konusunda bir takım dini hassasiyetleri de meydana getirmiştir. Dini hassasiyetler, Türkiye’de Katılım sigortacılığının uygulanmasında önemli bir rol üstlenmiştir (Yıldırım, 2004: 49-58). Katılım sigortacılığı Türkiye’de ve Dünya’da farklı şekilde uygulanmaktadır. Tablo 1’de Katılım sigortacılığının Türkiye’de ve Dünyada uygulaması gösterilmiştir.

Tablo 1. Türkiye’de ve Dünyada Uygulanan Katılım Sigorta Sistemlerinin Kıyaslaması

TÜRKİYE’DE KATILIM SİGORTACILIĞI UYGULAMASI	DÜNYA’DA KATILIM SİGORTACILIĞI UYGULAMASI
Katılım sigorta, Türkiye’de ilk 2010 yılında NEOVA AŞ tarafından uygulanmıştır.	Katılım sigorta, ilk olarak Sudan’da 1979 yılında uygulanmaya başlamıştır. Malezya en gelişmiş sisteme sahip ülkedir.
NEOVA AŞ, Türkiye’de ilk faaliyet gösteren sigorta şirkettir.	Bahreyn’de faaliyet gösteren Allianz sigorta şirketi, küresel bazda en bilindik Katılım sigorta şirkettir.
İslami hassasiyetler Türkiye’de Katılım sigortacılığının uygulanmaya girmesinde etkili olmuştur.	İslami hassasiyetler, Katılım sigortanın dünya piyasasında uygulanmaya girmesinde etkili olmuştur.
Türkiye’de Katılım sigortacılık uygulamaları, son yıllarda katılım bankaları ve sadece bir sigorta şirketi tarafından uygulanmaktadır.	Katılım sigortacılık uygulaması, bağımsız şirketlerce yürütülmektedir.
Hibrit modeli, Türkiye’de ağırlıklı olarak kullanılmaktadır.	Hibrit, Mudarebe, Vekâlet modelleri dünyada kullanılmaktadır.
Türkiye’de toplam sekiz şirket Katılım sigorta ürünü satmaktadır.	Dünyada 33 ülkede 200 ün üzerinde Katılım sigorta ürünü satılmaktadır.

Kaynak: Katılım Sigorta.net, 2021

Katılım sigortacılığı Türkiye’de ve dünyada işleyiş bakımından farklılık göstermektedir. Bu sistem Türkiye’de ilk kez 2010 yılında uygulanırken Dünya’da 1979 yılında uygulanmaya başlamış ve Türkiye’nin Katılım sigorta sisteminde Dünya’ya nazaran daha yavaş gelişme gösterdiği anlaşılmaktadır. Katılım ürünlerinde Türkiye’de sadece NEOVA sigorta şirketi hizmet verirken Dünya’da ise en bilindik olarak Allianz sigorta şirketi hizmet vermektedir. Türkiye’de ağırlıklı olarak Hibrit modeli uygulanırken Dünya’da ise Hibrit, Mudarebe, Vekâlet modelleri uygulanmaktadır. Türkiye’de toplam sekiz şirket Katılım sigorta ürünü satmakta iken Dünyada 33 ülkede 200’ün üzerinde Katılım sigorta ürünlerinin satışı yapılmaktadır.

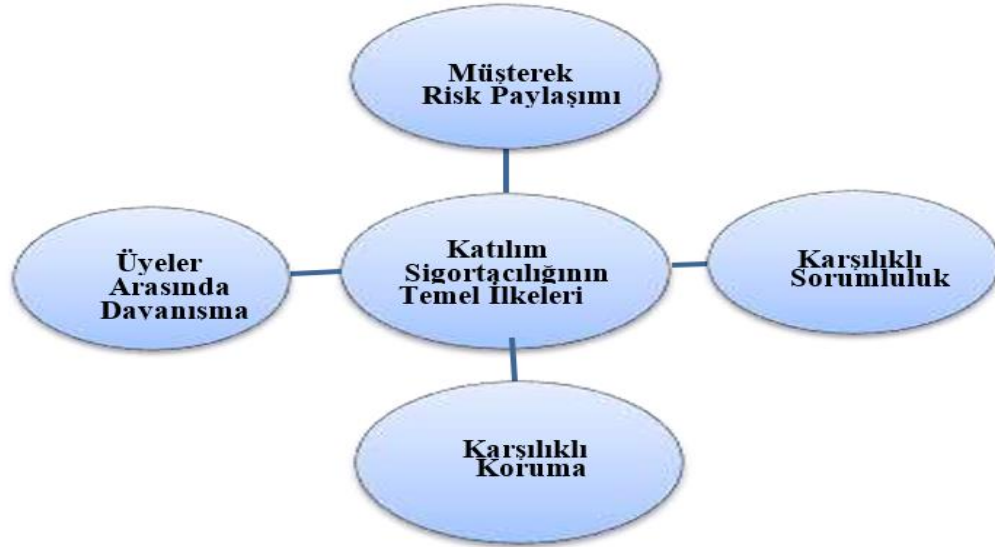
1.4. İslam Hukukunda Katılım Sigortacılığının Yeri

Sigortacılık sistemi, Akdeniz merkezli olması ve ticaretin gelişmesiyle beraber Avrupa’da yaygın hale gelmiştir. İngiltere’de sanayi devrimi sonrasında istatistik yöntemlerinin gelişmesiyle beraber sigorta sistemini sistematik bir hale gelmiştir (Alkış, 2019: 10-12). Müslüman nüfusa sahip ülkeler, 19. yüzyıla kadar sigortanın yerine Zekât, Vakıf, Beytü’l-mal, Lonca gibi müesseseler ile canlarını veya mallarını teminat altına almışlardır. Ancak bu müesseseler, 20. yüzyılın ikinci yansından itibaren sosyal ve ekonomik hayatın değişmesiyle beraber önemini yitirmeye başlamıştır (Alkış, 2019: 10-12). Sigortanın İslam hukukuna uygunluğu; Zekât, Vakıf, Beytü’l-Mal, Lonca gibi bu müesseselerin etkisinin azalması ile birlikte Müslüman nüfusun fazla olduğu ülkelerde Fıkıh-i açıdan tartışılmaya başlanmıştır. Katılım sigortacılığı, bu tartışmalara son vermiş ve İslam hukukuna uygun bir model olarak oluşmuştur. Temelinde karşılıklı kefil olma durumu olan bu sistem, konvansiyonel sigortaya alternatif olarak çıkarılmıştır. Bu sistem, Sudan, Malezya gibi ülkelerin öncülüğünde uygulanmaya başlanmıştır. Katılım sigortacılığı, günümüzde Müslüman nüfusun yoğun olduğu ülkelerde olduğu kadar Avrupa ülkelerinde de uygulama alanı bulan alternatif bir sigorta sistemi haline gelmiştir. Katılım sigortacılığına Türkiye’de her geçen gün talep artmaktadır. Bilhassa Türkiye’nin deprem kuşağında yer alması ve halkın İslam hukukuna uygun bir

sigorta sistemini talep etmesi gibi nedenler sigortacılığa olan ilgiyi arttırmıştır. Artan bu ilgi doğrultusunda Katılım sigortacılığı sistemini önemli bir seviyeye ulaştırmıştır (Aydemir vd. 2020, 939).

1.5. Katılım Sigortacılığının Temel İlkeleri

Katılım sigortacılığı uygulamasının temelinde karşılıklı yardımlaşma ilkesi yer almaktadır. Ancak bunlarla beraber yardımcı ilkelerde yer almaktadır. Bu ilkeler Şekil 2’de gösterilmektedir.

Şekil 2. Katılım Sigortacılığının Temel İlkeleri

Kaynak: Yanpar, 2011.

Katılım sigortacılığının temel ilkeleri arasında kâr/zarar ortaklığı yer almaktadır. Kâr ve zarar ortaklığında;

- Ortak garanti
- Yapılan bağışlar yer almaktadır (Alkış, 2019: 10-12).

Bu kurulan ortaklık ile beraber katılımcılardan toplanan katkı primi, tazminat, birikim ödemeleri gibi yasal sorumluluklar için oluşturulan risk fonu ile katılım sistemine dâhil olanlardan bir fon oluşturulmaktadır. Bu fonda biriken tutar sigortacı tarafından İslam hukukuna uygun yatırım araçlarında değerlendirilmektedir (Demirci, 2019: 25-39).

2. METEDOLOJİ

Bu çalışmanın amacı, Düzce ilinde ikamet eden bireylerin Katılım sigortacılığına yönelik algı düzeylerini ölçmektir. Araştırmada Katılım sigortanın ne kadar süredir hizmet verdiği, hangi sebeplerle bu sigorta sisteminin tercih edildiği ortaya çıkartılmak istenmiştir. Ayrıca ilerleyen zamanda Düzce ilinde Katılım sigortacılığının faaliyet gösterildiği bir sigorta şirketinin/acentesinin açılabilmesi yönündeki talep düzeyi ölçmek istenilmiştir.

2.1.Yöntem

Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Algıların, süreçlerin ya da sosyal olguların bağlı bulundukları doğal çerçevede gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konulmasının istenilmesi sebebiyle nicel araştırma yönteminin, bu çalışma için uygun olacağı düşünülmüştür. Düzce ilinde 400 Katılımcı üzerinde yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. EXCEL programı yardımıyla anketin analizi yapılmıştır.

Anket yönteminin tercih edilme sebebi; çalışma konusunun, nicel veriler doğrultusunda analizinin yapılmasının daha yararlı olacağıdır. Çalışma 01.01.2020- 01.08.2020 tarihleri arasında yapılmıştır. Kullanılan anket yönteminde ölçekler yazar tarafından oluşturulmuştur. Ayrıca çalışma kapsamında yer alan Hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H₁: Katılım sigorta kullanan ve kullanmayan katılımcılar arasında, Katılım sigorta sistemine yönelik reklamların yetersiz olmasından dolayı tanıtımın yetersiz olduğunu söyleyenler ile söylemeyenler arasında anlamlı bir fark vardır.

H₂: Katılım sigorta alanında akademik çalışmaların yapılması ve derslerin verilmesini isteyenler ile istemeyenler arasında anlamlı bir fark vardır.

H₃: Katılım sigortacılık sistemine yönelik bireylerin yeteri kadar bilgiye sahip olmayanların oranı ile yeteri kadar bilgiye sahip olanların oranı arasında anlamlı bir fark vardır.

H₄: Katılım sigorta ile konvansiyonel sigorta arasındaki farkı bilenler ile bilmeyenler arasında anlamlı bir fark vardır.

H₅: Katılım sigortanın tercih edilme sebepleri açısından dini hassasiyetlerin olması ile olmaması arasında anlamlı bir fark vardır.

Tablo 2. Oluşturulan Hipotezlerin Literatür Taraması ve Anket Sonucuna Göre Değerlendirilmesi

H1	Yazıcı (2015) ve Aslan ve Durmuş(2015) adlı yazarların yaptığı bu çalışmalardan yola çıkarak Katılım sigorta kullanan katılımcılar ile kullanmamış olan katılımcıların Katılım sigorta sistemine yönelik reklamların yetersiz olduğu yönünde görüş ifade ettikleri ve bundan dolayı yapılan literatür taramasında Katılım sigortaya yönelik tanıtımların yetersiz olduğu anlaşılmıştır.	Katılımcılara yöneltilen “Türkiye’de Katılım sigortacılığı alanında kamu spotlarının yayınlanması gerekir” sorusuna en fazla %71,75 ile “katılıyorum” cevabı verilmiştir.
H2	Aslan ve Durmuş (2015) tarafından yapılan çalışmada Katılım sigorta alanında akademik çalışmaların yetersiz olduğu ve bu alanda daha fazla akademik çalışmaların yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bu literatür taramasında yine Katılım sigorta alanında üniversitelerde dersler verilerek akademik düzeyde daha fazla çalışma yapılabileceği kanaatine varılmıştır.	Katılımcılara yöneltilen “Katılım sigortacılığı alanında, akademik çalışmaların yapılması ve üniversitelerde bu alanda derslerin verilmesi gerekir” sorusuna %70,75 ile “katılıyorum” cevabı verilmiştir.
H3	Yazıcı (2015) tarafından yapılan çalışmada ise çalışmada Katılım sigortacılığı sistemine yönelik bireylerin yeteri kadar bilgiye sahip olamadıkları tespit edilmiştir.	Daha önce Katılım (Faizsiz sigorta) sigortacılığı kavramını duymayanlara yönelik algı düzeyi %43,25 ile “katılıyorum” olarak ölçülmüştür.
H4	Ünal (2019) ise çalışmasında Katılım sigorta ile Konvansiyonel sigorta arasındaki farkın bilindiğini ancak bu alanda yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir.	Katılım sigortacılık ile günümüzde kullandığımız sigorta sisteminin aynı olduğunu düşünenlere yönelik algı düzeyi en fazla %49,75 “katılmıyorum” olarak ölçülmüştür.
H5	Cüveycati (2000) tarafından yapılan çalışma neticesinde dini hassasiyetleri olan kişilerin Katılım sigortacılığını daha fazla tercih ettikleri tespit edilmiştir. Çünkü İslam’da faizin kesin bir dille yasaklanması ve dini hassasiyeti olan kişilerinde buna dikkat etmeleri kişileri bu sigorta sistemine yönelmesine neden olduğu anlaşılmaktadır.	Katılım sigortacılığı şirketlerinin İslami esaslara göre çalıştığına inanıyorum diyenlere yönelik algı düzeyi en fazla %58 ile “katılıyorum” olarak ölçülmüştür.

Yapılan literatür taraması ve anket verilerinin analizi sonucunda, hipotezlerin geçerliği ortaya konulmuştur. Buna göre oluşturulan hipotezler anket verilerinin analizi ile elde edilen sonuçlara göre değerlendirilmiştir.

2.2. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evreni, Batı Karadeniz bölgesinde yer alan Düzce ilidir. Anketler yaş, cinsiyet ve aylık gelir faktörleri göz önüne alınarak uygulanmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Düzce ilinde ikamet eden 18 yaş ve üstü kadın ve erkek katılımcılara uygulanan anket araştırmanın başlıca veri toplama tekniğidir. Bireylere yöneltilen anket soruları; kişilerin Katılım sigorta sistemine yönelik algı düzeylerini ölçmeye dayalı sorulardan oluşmaktadır. Tesadüfi olmayan örneklem yöntemlerinden kolayda örneklem yöntemi uygulanmıştır. Görüşme esnasında

özellikle, katılımcıların yönlendirilmemesine azami özen gösterilmiştir. Bu nedenle katılımcıların istedikleri soruları cevaplayabilecekleri söylenmiştir. Görüşmeye başlarken, görüşme yapılan kişiye araştırma amacının ne olduğu, kimliğinin kullanılmayacağı, araştırmanın sonuçlarının nasıl kullanılacağı konularında açıklayıcı bilgiler verilmiştir. Anket doldurma işlemi bitikten sonra da gelen talebe göre katılımcılara Katılım sigortacılığı hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Görüşme esnasında sağlanan bu özgür ortam ile katılımcıların güveni kazanılarak en doğru cevaplara ulaşılacak istenmektedir.

2.4. Araştırmanın Kısıtları

Araştırmada nicel araştırma tekniği kullanılmıştır. Nicel bir araştırma; olay, olgu ve eylemleri nesnel hale getirerek; gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir hale gelmesidir. Bu teknik, kişilerin güncel bir olguyu, olayı ve eylemi kendi algı çerçevelerinden nasıl değerlendirdiklerini gösteren sayısal anlatımlar içermektedir. Nicel araştırmalarda amaç, belli bir evrene ilişkin genellemeler yapmak değil, çalışılan konuyu derinlemesine ve tüm ayrıntılarıyla inceleyerek bütüncül bir resim elde etmektir. Ancak bu tür araştırmalarda amaç genelleme yapmaktan çok, belirli derinlikteki bilgiye ulaşmaktır. Derin bir bilgiye ulaşmak için katılımcıların Katılım sigorta hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir; ancak katılımcıların eksik bilgi düzeyinde olmaları sebebiyle veri toplama aşamasında ve verilerin analizi aşamasında birtakım güçlükler yaşanmıştır. Bu güçlükler;

- Katılımcıların anket doldurma hususunda çekimser kalmaları,
- Katılım sigorta kavramını daha önce duydukları lakin yeteri kadar bilgi sahibi olamadıkları,
- Ev hanımı katılımcılara ulaşamama güçlüğü çalışmanın kısıtlarını oluşturmuştur.

3. DEĞERLENDİRME VE BULGULAR

Çalışmada elde edilen bulgular katılımcıların Katılım sigortacılığına yönelik algı düzeylerini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda katılımcıların Katılım sigortacılığına sıcak baktıkları anlaşılmaktadır. Ancak bu sistem hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmamaları, uygulanma alanının yetersiz olması, gerekli tanıtımların yapılmaması, pirim tutarlarının yüksek olması gibi bulgulara ulaşılmıştır. Anket verileri analizi Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Anket Verilerinin Analizi

		N	%
Cinsiyet	Erkek	219	54,75
	Kadın	181	45,25
	Toplam	400	100,00
Yaş	18-26 yaş	157	39,25
	27-35 yaş	127	31,75
	36-44 yaş	63	15,75
	45 Yaş ve üstü	53	13,25
	Toplam	400	100,00
Medeni Hal	Evli	178	44,5
	Bekâr	222	55,5
	Toplam	400	100,00

Eğitim Durumu	İlköğretim	40	10
	Ortaöğretim	46	11,5
	Lise	51	12,75
	Ön lisans	94	23,5
	Lisans	125	31,25
	Lisansüstü	44	11
	Toplam	400	100,00
Meslek	Kamu Sektörü	136	34
	Serbest Meslek	126	31,5
	Öğrenci	54	13,5
	Ev Hanımı	68	17
	Diğer	16	4
	Toplam	400	100,00
Aylık Gelir	0-3000 TL	167	41,75
	3001-6000 TL	121	30,25
	6001-9000 TL	46	11,5
	9000 TL Üstü	66	16,5
	Toplam	400	100,00

Tablo 3'e göre; katılımcılar arasında en fazla orana sahip %54,75 ile erkek katılımcı ve en az orana sahip ise %45,25 ile kadın katılımcıdan oluşmaktadır. Yaş dağılımında katılımcılar arasında en fazla paya sahip %39,25 ile 18-26 yaş arası grup bulunmaktadır. Katılımcılar arasında en az paya sahip %13,5 ile 45 yaş üstü grup bulunmaktadır. Medeni halde evli katılımcıların oranı %44,5 ve bekâr katılımcıların oranı ise %55,5 olarak belirlenmiştir. Eğitim durumunda katılımcılar arasında ilköğretimde okuyanların oranı %10, ortaöğretimde okuyanların oranı %11,5 lisede okuyanların oranı %12,75 ön lisansta okuyanların oranı %23,5 lisansta okuyanların oranı %31,25 lisansüstü eğitimde okuyanların oranı ise %11 olarak belirlenmiştir. Meslek grubunda katılımcılar arasında en fazla paya sahip %34 ile kamu sektörü katılımcıları ve en az paya sahip %4 ile diğerleri (emekli vs.) grubu yer almaktadır. Aylık gelir faktöründe katılımcıların en fazla paya sahip olan, %41,75 ile 0-3000 TL gelir grubu yer almaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Katılım Sigortacılığına Yönelik Katılım Yönleri

	Katılım Yönü
Daha önce Katılım (Faizsiz sigorta) sigortacılığı kavramını duydum.	Katılıyorum
Daha önce Katılım sigortacılığı kavramını duymadım.	Katılmıyorum
Katılım sigortacılığı hakkında yeterli bilgiye sahibim.	Katılmıyorum
Katılım sigortacılık ile günümüzde kullandığımız sigorta sisteminin aynı olduğunu düşünüyorum.	Katılmıyorum
Çevremdekiler Katılım sigortacılık ile günümüzde kullandığımız sigorta arasında bir tercih yapmak durumunda kalırsa Katılım sigortacılık yapmasını öneririm.	Katılıyorum
Katılım sigortacılığına yönelik gelişmeleri yakından takip ederim.	Katılmıyorum
Devletin kamu katılım bankacılığı gibi Katılım sigortacılığı sistemine de girmesi gerektiğini düşünüyorum.	Katılıyorum
Devletin Katılım sigortacılığı alanındaki çalışmaları yeterli düzeydedir.	Katılmıyorum
Katılım sigorta şirketlerinin sayısı artırılmalıdır.	Katılıyorum
Türkiye'de Katılım sigortacılığı alanında kamu spotlarının yayınlanması gerekir.	Katılıyorum
Diyanet İşleri Başkanlığı Katılım sigortacılığını teşvik edici çalışmalara yer vermelidir.	Katılıyorum

Katılım sigortacılığı alanında, akademik çalışmaların yapılması ve üniversitelerde dersler verilmesi gerekir.	Katılıyorum
Katılım sigortacılığı şirketlerinin İslami esaslara göre çalıştığına inanıyorum.	Katılıyorum
Sigorta poliçesi satın alırken şirketin İslami esaslara göre çalıştığına dikkat ederim.	Katılıyorum
Daha yüksek prim ödeyeceğimi bilsem de Katılım sigortacılık sistemini tercih ederim.	Katılmıyorum
Günümüzde kullandığımız sigorta caiz olmadığı için Katılım sigortacılığını tercih ederim.	Katılıyorum

Düzce ilinde ikamet eden katılımcıların Katılım sigortacılığına yönelik katılım yönleri Tablo 4'te gösterilmektedir. Buna göre;

“Daha önce Katılım sigorta kavramını duydum” diyenlerin çoğunluğu “katılıyorum” cevabını verenlerin çoğunlukta olduğu saptanmıştır. Buna göre katılımcıların Katılım sigorta kavramını duydukları anlaşılmaktadır. Katılım sigortacılığı hakkında yeterli bilgiye sahip olan katılımcıların çoğunluğu bu soruya ‘katılmıyorum’ yönünde cevap verdikleri görülmektedir. Bundan dolayı katılımcıların Katılım sigortacılık kavramını daha önce duydukları, ancak yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır. “Katılım sigortacılık ile günümüzde kullandığımız sigorta sisteminin aynı olduğunu düşünüyorum” diyenlerin çoğunluğu ‘katılmıyorum’ olarak cevap verdikleri belirlenmiştir. Yani katılımcılar konvansiyonel sigorta ile Katılım sigorta arasındaki farkları bildiklerini ve işleyiş olarak da caiz olup olmaması noktasında konvansiyonel sigortadan farklı olduğunu düşünmektedirler.

“Çevremdekiler Katılım sigortacılık ile günümüzde kullandığımız sigorta arasında bir tercih yapmak durumunda kalırsa Katılım sigorta yapmasını öneririm” diyen katılımcıların çoğunluğu ‘katılıyorum’ olarak cevap verdikleri belirlenmiştir. Buna göre katılımcıların Katılım sigorta sistemini tercih etmek istedikleri ve Konvansiyonel sigortaya nazaran Katılım sigorta sistemine olan talebin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Ancak anket çalışması sırasında katılımcılardan “*Keşke Katılım sigorta faaliyetleri Düzce’de yaygın olsaydı hem ucuz hem de kolay erişilir olurdu*” gibi tavsiye niteliğinde dönütler alınmıştır.

“Katılım sigortacılığına yönelik gelişmeleri yakından takip ederim” diyen katılımcıların çoğunluğu ‘katılmıyorum’ olarak cevap verdikleri belirlenmiştir. Buna göre katılımcıların Katılım sigortacılığına yönelik yeni gelişmeleri yakından takip etmedikleri anlaşılmaktadır. “Devletin kamu katılım bankacılığı gibi Katılım sigortacılığı sistemine de girmesi gerektiğini düşünüyorum” diyen katılımcıların çoğunluğu ‘katılıyorum’ olarak cevap verdikleri belirlenmiştir. Buna göre katılımcılarda, Katılım sigortacılığına yönelik gelişmelerin yetersiz olduğu ve devletin bu noktada desteğinin alınması gerektiği düşüncesi hâkim olmaktadır. “Katılım sigorta şirketlerinin sayısı artırılmalıdır diyen katılımcıların çoğunluğu ‘katılıyorum’ olarak cevap verdikleri belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre katılımcıların, Katılım sigorta şirketi sayısının yetersiz olduğunu düşündükleri ve bankalarda verilen hizmet yerine, acente/şirket tarzında hizmet verilmesini istedikleri anlaşılmaktadır. “Türkiye’de Katılım sigortacılığı alanında kamu spotlarının yayınlanması gerekir” diyenlerin çoğunluğu ‘katılıyorum’ cevabı verdikleri belirlenmiştir. Buna göre katılımcıların, kamu spotları ile Katılım sigortacılığı hakkında daha fazla tanıtımın yapılmasını ve daha fazla bilgi verilmesini istedikleri anlaşılmaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı Katılım sigortacılığını teşvik edici çalışmalara yer vermelidir diyen katılımcıların çoğunluğu ‘katılıyorum’ olarak cevap verdikleri belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre, Katılım sigortacılığının yaygın hale gelmesi için devletin desteğinin yanında, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın da desteğinin alınması gerektiği anlaşılmaktadır.

Akademik çalışmalar, insanların rutin işleri için kolaylaştırıcı ve geliştirici içerikler ihtiva ettikleri için önemli bir yer tutmaktadır. Ortaya atılan yeni bilgiler ve yapılan keşifler ile her alana hitap etmektedir. Bu açıdan, çalışmada katılımcılara yöneltilen ‘Katılım sigortacılığı alanında,

akademik çalışmaların yapılması ve üniversitelerde Katılım sigortacılığı alanında derslerin verilmesi gerekir mi?’ sorusuna katılım yönünün ‘katılıyorum’ olduğu belirlenmiştir. Bulgu sonuçları incelendiğinde; Katılım sigortacılığı sisteminin gelişebilmesi için bilimsel ortamda daha fazla çalışmaların yapılması gerektiği ve bu alanda üniversitelerde derslerin verilmesi gerektiği düşüncesinin hâkim olduğu görülmektedir.

“Sigorta poliçesi satın alınırken sigorta poliçesi satın alınan şirketin İslami esaslara göre çalışıldığına dikkat ederim” diyenlerin katılım yönü ‘katılıyorum’ olarak belirlenmiştir. Yapılan analizin sonucuna göre, Katılım sigorta poliçesi satın alınırken, İslam hukuku dikkate alınarak, katılımcıların sigorta hizmeti almaya dikkat ettikleri anlaşılmaktadır.

“Daha yüksek prim ödeyeceğimi bilsem de katılım sigortacılığı sistemini tercih ederim” diyen katılımcıların katılım yönü ‘katılmıyorum’ olarak belirlenmiştir. Katılımcıların sigorta poliçesi satın alırken her ne kadar İslam hukukuna uygun davranmayı tercih etseler de söz konusu poliçe fiyatlarının konvansiyonel sigortaya nazaran pahalı olmasından dolayı katılımcıların Katılım ürünü alırken mesafeli durdukları anlaşılmaktadır.

“Günümüzde kullandığımız sigorta caiz olmadığı için katılım sigortacılığını tercih ederim” diyen katılımcıların katılım yönü ‘katılıyorum’ olarak belirlenmiştir. Yapılan analizin sonucuna göre, katılımcılar konvansiyonel sigortanın caiz olmadığını düşündükleri ve bundan dolayı katılım sigortacılığını tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Düzce’de sigorta hizmeti sunan önde gelen kuruluşların (Acente ve Katılım Bankaları) genel müdürleriyle yapılan anket çalışmasının analiz sonuçlarına göre;

- Katılımcıların %60’ının katılım sigortacılığını kullanmış olduğu anlaşılmıştır. Katılım sigortacılığını kullanma gerekçeleri ise %67 ile İslami şartlara uygun olma düşüncesidir.
- Katılımcıların %80’nin katılım sigortacılığını duydukları ve %20’sinin ise bu sigorta kavramını duymadıkları sonucu ortaya çıkmıştır.
- Katılımcıların %60’ının katılım sigortacılığı hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları, kalan %40’ının ise yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür.
- Bu çalışma sonucunda katılımcıların %80’i katılım sigortacılığına devlet desteğinin verilmesi yönünde görüş bildirmiş, %60’ı ise Diyanet İşleri Başkanlığı’nın desteğinin verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla katılımcıların çoğunlukla Katılım sigortacılığını hem devletin hem de Diyanet işleri başkanlığının fetva vererek desteklemesi gerektiği yönündeki ortak görüşü ortaya çıkmıştır.
- Yetkililerin %100’ü katılım sigortacılığı hakkında kamu spotlarının yayınlanması ve kamunun bilgilendirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Dünya pazarında özellikle Müslüman ülkelerde yaygın bir şekilde kullanılan Katılım sigortacılığına olan talep 1980’li yıllardan bu yana büyük bir ivme göstermektedir. Katılım finans ve katılım bankacılığı sistemleri ile uyumlu olan Katılım sigortacılığının, Türkiye’de mazisi yaklaşık on yıla dayanmaktadır. Türkiye’de mazisinin yeni olmasından dolayı Katılım sigortacılığının gelişimini engelleyen birtakım sebepler vardır. Bunlardan bazıları (Hancı, 2007);

- Türkiye’nin tam anlamıyla gelişmiş bir ekonomiye sahip olmaması,
- Kişi başına düşen gelirin gelişmiş ülkelerdeki kişi başına düşen gelire nazaran düşük olması,
- Enflasyon oranında yıldan yıla gereğinden fazla dalgalanmaların yaşanması,
- Faiz hassasiyeti olan bireylere hitap edecek bir sigorta sisteminin geç kurulmuş olması,
- Katılım sigortacılığı alanında bilgi ve mevzuat eksikliği olması,
- Kamu spotlarının eksikliğinden kaynaklı sigorta bilincinin oluşturulamaması,
- Sigorta sektöründe hizmet veren personelin yetkin olmaması gibi sebepler var olmaktadır.

Türkiye’de Katılım sigortacılığı sektörünün sağlıklı bir şekilde gelişmesi için; kamu spotları gibi tanıtım araçlarının aktif bir şekilde kullanılması, devletin kamu katılım bankacılığına verdiği desteği aynı şekilde Katılım sigortacılığı sistemine de vermesi gerekmektedir. Katılım sigorta şirketlerinin sayısı artırılması ve Diyanet İşleri Başkanlığı’nın Katılım sigortacılığını teşvik edici çalışmalara yer vermesi, Katılım sigortacılığı alanında akademik çalışmalara ağırlık verilmesi, üniversitelerde bu alanda derslerin verilmesi, pirim oranlarının düşürülmesi gerekmektedir. Bu çalışma verilerinin sadece Düzce ilinde uygulanması nedeniyle katılımcıların sayısı istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla daha sonra Katılım sigortacılığı ile alakalı yapılacak olan çalışmalarda evren ve örneklem sayısı artırılabilir. Böylelikle katılım sigortacılığına yönelik algı düzeyi açısından daha nesnel daha kapsamlı ve daha ölçülebilir bir çalışma yapılabilir.

Kaynakça

- Ahmad, M.I., Massod, T. & Mohd, K. (2010). *Problem and Prospect Of İslamic Banking: A Case Study of Tekaful*. Aligarh Muslim University, Aligarh, India
- Alkış, A. (2019). İslam Hukukunda Katılım Sigortacılığı. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 1-21.
- Altıntaş, K.M. (2016). Katılım Bankacılığı Çerçevesinde Alternatif Sigorta Sistemi: Tekafül Sigorta Sisteminin Türkiye’de Uygulanabilirliği. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 115-142.
- Aslan, H. (2015). Türkiye’de Tekâfül Uygulamaları: *Problemler ve Çözüm Önerileri*. *Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finans Araştırma Dergisi*, 1(1), 93-117.
- Aydemir, C., Baydaş, A. & Turğut, İ. (2020). Düzce Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Sigorta Sistemine Yönelik Algı Düzeyleri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(22), 937-952.
- BDDK (2013). Katılım Bankacılığı ve Faizsiz Finans Çalıştay Raporu. Ankara, 1-120.
- Dalkılıç, N. & Ada, A.A. (2013). Journal of Insurance Research, *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, 2013(10), 39-53.

- Demirci, S. (2019). Sigortacılıkta Yeni Bir Yaklaşım: Katılım Sigortacılığı. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(1), 25-39.
- Hammad, N. (1996). *İktisadi Fıkıh Terimleri*. İstanbul: Recep Ulusoy.
- Hancı, M. (2007). Katılım Bankalarında Sigortacılık İşlemleri ve Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi, Selçuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Jamaldeen, F. (2012). *Islamic Finance for Dummies*, USA: John Wiley and Sons, (<https://www.wiley.com>) (E.T.: 04.11.2021).
- Kassim, Z.A. (2008). Are Takaful Models Converging? *2nd International Takaful Summit*, The Jumeira Carlton Hotel, London.
- Obaidullah, M. (2005). *Islamic Financial Services*, *Islamic Economics Research Center*. Saudi Arabia: Jeddah
- Parlakkaya, R. & Çürük, S.A (2015). Bir Yoksullukla Mücadele Aracı Olarak İslami Mikro finans ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. *International Journal of Islamic Economics and Finance Studies*, 1(2), 61-86.
- Sezal, L. (2017). Türkiye Sigortacılık Sektörünün Değerlendirilmesi ve Faizsiz Sigortacılık Sisteminin Uygulanabilirliği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 1156-1167.
- Tolefat, A.K. & Asutay, M. (2013). *Takaful Investment Portfolios A Study of the Composition of Takaful Funds in the GCC and Malaysia*, Wiley Finance Series.
- Turğut, İ. (2020). Sigorta Yaptıran Bireylerin Tekafül Uygulamalarına Yönelik Bakış Açıları, Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Ünal, İ. (2019). Türkiye'nin Tekâfül Sigortacılığı Potansiyeli ve Sorunlar. İslami Sigortacılık Sisteminin Türkiye’de Uygulanması Hakkında Ampirik Bir Analiz, Yüksek Lisans Tezi, Selçuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Üstün, H. (2014). Sigorta, Tekâfül ve Kooperatif Sigortacılığı. Tekâfül; Kooperatif Sigortacılığında İslami Model. *Karınca Dergisi*, Sayı 927, 35-58.
- Yanpar, A. (2011). *İslami Finans*, İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Yıldırım. (2004). Tekâfül (İslami Sigortacılık) Sigortacılık Sisteminin Türkiye’de Uygulanabilirliği, *Organizasyon ve Yönetim Bilimler Dergisi*, 6(2), 49-58.
- BNM (2021). Bank Malezya <http://bnm.gov.my> (E.T.: 15.02.2021).
- Sorularla İslamiyet (2021). Sorularla İslamiyet: Soru-Cevap, <https://sorularlaislamiyet.com/> (E.T.: 05.05.2021).
- TDK (2021). Ankara Türk Dil Kurumu, <http://tdk.gov.tr> (E.T.: 15.05.2021).
- Tekafül.Net (2021). Vekalet Modeli- Tekafül.net, http://tekaful.net/?page_id=438 (E.T.: 01.10.2021).
- TKBB (2021). Türkiye Katılım Bankaları Birliği: Faizsiz Finans Sözlüğü, <http://www.tkbb.org.tr/> (E.T.: 04.11.2021).
- TSB (2021). Türkiye Sigorta Birliği, <https://www.tsb.org.tr> (E.T: 25.08.2021).
- TSRSB. (2019). Türkiye'de Sigortacılık: (<http://www.tsrsb.org.tr/sayfa/turkiyedesigortacilik>) (E.T.: 04.11.2021).